

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ," — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Τ.Δ.Τ.Ε. Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΚΥΖΗ

Τριάντα χρόνια πέρασαν απ' τόν καιρό πού ὁ Νικόλαος Γκύζης ἐξέθεσε γιά πρώτη φορά τὰ δοκίμιά του σέ μιὰ αἴθουσα τοῦ Γυάλινου Παλατιοῦ (Glaspalast) στό Μόναχο.

Ἐκλείσε ἐκεῖ μέσα ὅλο τὸ μυστικὸ τῆς μεγάλης του τέχνης, πού ἀγκάλιαζε μαζί ὅ,τι ἐκλεκτὸ εἶχε ἡ Ἑλληνικὴ διανόηση ἀνάμεσα σὲ εἴκοσι αἰῶνες.

Κατάπληκτη ἡ ἀνθρωπότης ἔβλεπε γιά πρώτη φορά ὑστερα ἀπὸ τὸ μεγάλο Θεοτοκόπουλο, σὰν μέσα σένα σκοιόφως, τὸ δράμα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Τέχνης νὰ ξα-

ναζωντανεύη στὰ εὐγενικά ἔργα ἐνὸς ξενητημένου Ἑλλήνα.

Καὶ δὲν εἶτανε ἡ «Ἀποθέωση τῆς Μπαβάριας», τοῦ πιὸ τέλειου διακοσμητικοῦ πίνακα πού κατέχει ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων Ἑλλήνων, ἐκεῖνο πού ἔδινε τὴν ἐξαιρετικὴ θέση στὴν παγκόσμια τέχνη τοῦ ἔργου τοῦ Γκύζη, ἀλλὰ ὁ εὐγενικὸς καὶ ἰσορροπημένος τρόπος τῆς ἀναζήτησης τῶν τεχνικῶν μέσων γιά νὰ φθάσωμε στὸ μεγάλο σκοπὸ μιᾶς τελειότητας. Καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ τοῦ στοχασμοῦ καὶ τῆς ἐρεῦνης τοῦ μεγάλου καὶ ἀκούραστου καλλιτέ-

Ν. ΓΚΥΖΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

χνη εἶτανε οἱ μελέτες του καὶ δοκιμές του, πού γιὰ πρώτη φορά ἐξέθετε στὸ Glaspalast, στὴ μεγάλη διεθνῆ ἐκθεση τοῦ 1898 στὸ Μόναχο.

Καὶ σήμερα, ὕστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια πού παρουσιάζεται ἔτσι συνολικὰ στὴν Ἀθήνα τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Γκύζη, δὲν κρίνω ἄσκοπονὰ ξαναθυμίσω ἐκεῖνα ποῦγραφα τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη. Ὅχι βέβαια ἀπὸ καμιὰ ματαιοδοξία, ἀλλὰ ἴσως τώρα νὰ εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ φυλαχθῇ γιὰ πάντα τὸ ἔργο του στοργικὰ καὶ νὰ μείνῃ στὴν πατρίδα μας δίδαγμα αἰώνιο τοῦ ὡραίου καὶ τοῦ καλοῦ.

*_**

«Onorate l' altissimo poeta»

Dante

Σὲ μιὰ ἰδιαίτερη αἰθουσα, μέσα σ'ένα γλυκὸ φωτισμὸ καὶ σ' ἓνα ἁρμονικώτατο συνδυασμὸ χρωμάτων, ἓνα ὄνομα Ἑλληνικὸ κατέχει μιὰ ξεχωριστὴ θέση. Κρύβει ἡ κομπὴ αὐτὴ αἰθουσα, μακρὰ ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, μακρὰ ἀπ' τὴν ἀγαπημένη πατρίδα, τριάντα χρόνων ἐργασία, πού μὲ τόση δύναμη τίμησε τὴν Ἑλλάδα μας, κρύβει τοὺς κόπους καὶ τὰ αἰσθήματα ἑνὸς Ἑλληνοσποῦ ἐργάζεται ἀκατάπαυστα μέσα στὴν πνευματικὴ πάλη τοῦ αἰῶνα μας.

Ὁ Ν. Γκύζης εἶναι μιὰ ἀπὸ τις λίγες ποιητικὲς ἐξοχότητες στὴν τέχνη. Τὸ ἔργο του εἶναι μεγάλο, ἀντίθετα ἀπὸ τις μικρόλογες καὶ παιδιάστικες συζητήσεις μερικῶν πού ἀπὸ ἀμάθεια γράφουνε γιὰ τὸ ἔργο του.

Ποιητὴς καὶ στοχαστὴς σύγχρονος, ὁ Γκύζης ἀνάπτυξε μὲ τὴν ἀκούραστη σκέ-

Ν. ΓΚΥΖΗ

Η ΑΡΑΧΝΗ

ψη του τὸ τάλαντό του, καὶ σήμερα μπορεῖ κάθε Ἑλληνας νὰ καυχηθῇ πὼς ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη ἐγκαταστάθηκε σὲ ξένο Πάνθεο καὶ στολίζει τις πρὸ μεγάλες Πινακοθήκες τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Πινακοθήκη τῆς Βιέννης καὶ ἡ Νέα Πινακοθήκη τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Δρέσδης στολίζονται μὲ Ἑλληνικὰ ἔργα, καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ ἀνήκουνε στὸ χροστῆρα τοῦ Ν. Γκύζη.

Μὲ τὴν ἐκθεση αὐτὴ τῶν δοκιμίων τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνη σὲ μιὰ ἰδιαί-

τερη αἴθουσα τοῦ «Γυάλινου Παλατιοῦ» πρέπει νὰ πανηγυρίσῃ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς τὸ θρίαμβο τῆς σκέψης καὶ τὴν μεγαλοφυΐα τοῦ Ἑλληνα καλλιτέχνη, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ ξένοι, στὴν ἐπίσημη ἐφημερίδα τοῦ Μονάχου, τὸν βάζουνε μαζὺ μὲ τοὺς πρῶτους μεγάλους καλλιτέχνες τῆς Γερμανίας.

Ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνη εἶναι οἱ μελέτες του καὶ τὰ σκίτσα του· καὶ τὰ σκίτσα τοῦ Γκάζη μαρτυροῦνε πὼς μέσα στὸν τόσο λίγο καλλιτεχνικὸ αἰῶνα μας ὑπάρχουνε καὶ κάποια προνομιούχα πνεύματα, ποὺ ἀνεβαίνουνε ἀπάνω ἀπὸ τὴν φθαρτὴ ὕλη κ' ἐρμηνεύουνε τὰ μεγάλα ἰδανικά τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος. Τιμὴ στὸν ἔξοχο καλλιτέχνη, τιμὴ στὸν Ἑλληνα. Ἄς ἀγαλλιᾶσῃ ἡ σκιά τοῦ Ἀπελλῆ καὶ τοῦ Ζεύξι, πὼς ἡ Ἑλλάδα, ποὺ εἶτανε γιὰ πολὺν καιρὸ θαμμένη, ξαναζῆ καὶ πάλι μέσα ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας τῆς δόξας. Ἄς πλέξουνε ἀμάραντο στεφάνι οἱ Ἕλληνες καλλιτέχνη νὰ στεφανώσουνε τὸ Νέστορά τους, κ' ἄς εὐχηθοῦμε ὅπως καὶ μεγαλεύτερα ἔργα βγοῦνε ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη.

Μὲ τὴν ἐκθεσὴ τῶν δοκιμίων του, ὁ Γκάζης ἀνυψώθηκε περισσότερο στὰ μάτια τοῦ καλλιτεχνικοῦ κόσμου τοῦ Μονάχου.

Λυπηρὸ ὅμως εἶναι σ' ὅλα αὐτά, πὼς τὰ δοκίμια τοῦ πρώτου μεγάλου καλλιτέχνη τῆς Ἐλεύθερης Ἑλλάδας πουλιοῦνται γιὰ νὰ σκορπισθοῦνε στὴν ἀφάνεια· τὰ σκίτσα δὲν εἶναι ἔργα, γι' αὐτὸ δὲν μποροῦνε νὰ στολίσουνε αἴθουσες· εἶναι τὸ προσκυνητήρι τῶν καλλιτεχνῶν τοῦ μέλλοντος, καὶ γι' αὐτὸ θάτανε εὐχῆς ἔργο ἂν τ' ἀγόραζε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἢ κανένας ἀπὸ τοὺς πολυτάλαντους Ἕλληνες, γιὰ νὰ τὰ χαρίσῃ στὴν Πινακοθήκη τῶν Ἀθηνῶν.

Μόναχο, 1898 (*)

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

(*) Εἰς τὸ Μόναχον ἐπίσης τὸ 1898 ἔγινε καὶ τὸ ὀραιότατον σκίτσο τὸ δημοσιευόμενον εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τοῦ τεύχους ἐκτὸς - κειμένου. Ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν μεγάλον Ἑλληνα ζωγράφον ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, τὸν ξαναβλέπουν ζωντανὸν εἰς τὸ ἐμπνευσμένον αὐτὸ ἔργον τοῦ κ. Θωμοπούλου.— Σ. τ. Ν. Ε.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΞΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

... Τώρα, ποὺ πεθαίνουν τὰ λουλούδια,
τώρα, ποὺ σωμαίνου τὰ πουλιά,
ὄνειρο πικρὸ, περνᾷς στὸ νοῦ μου,
πεθαμένη ἀγάπη μου παλιά...

Κωσταντῖνος Χατζόπουλος

Δὲν σ'ἄς ἐνδιαφέρουν οἱ λόγοι ποὺ μὲ ἀνάγκασαν — ἐμένα τὸν Ἀθηναῖο, τὸν ἐρωτευμένο μὲ τὴν Ἀθήνα — νὰ περάσω ὁλόκληρο τὸ χειμῶνα σὲ μιὰ μικρὴ πόλη τῆς Πελοποννήσου. Ἄν δὲν εἶχα τίς ὑποθέσεις μου, ποὺ μὲ ἀπασχολοῦσαν, καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐξαδέλφου μου, ποὺ θὰ σ'ἄς διηγηθῶ, δὲν θὰ μποροῦσα νὰ μείνω οὔτε δευτέρη μέρα στὸ χωριὸ αὐτό· γιὰ τὴν οἰκίαν τοῦ, ἂν καὶ εἶναι πέντε χιλιάδες, — καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀρκετὰ εὐποροὶ, — κατορθώνουν νὰ ζοῦν μονότονα καὶ μελαγχολικά. Τὸ χωριὸ τους εἶναι

κιόλας πρωτεύουσα ἐπαρχίας, ἔχει γυμνάσιον, εἰρηνοδικεῖο, ἀστυνομία κ' ἄλλες δημόσιες ἀρχές· μολταῦτα κάποια ἐγκατάλειψη βαρβαίνει τὴ μοῖρα τῆς πόλεως, ποὺ δὲν ἔχει οὔτε δρόμους τῆς προκοπῆς, οὔτε φωτισμὸ ἀρκετό, οὔτε ἕνα καφενεῖο κ' εὐπρόσωπο. Εἶναι χτισμένη ἀνάμεσα σὲ δυὸ ψηλά καὶ ἄγρια βουνά, μ' ἕνα χείμαρρον στὴ μέση, καὶ ἀπέχει μισὴν ὥραν ἀπὸ τὴ θάλασσα. Καὶ ὅμως ἡ συγκοινωνία ἀπ' τὴν παραλία γίνεται ἀκόμη μὲ δέτρας «σοῦστες» καὶ μὲ γαϊδουράκια... Καὶ